

Tutkimusmatka itsepintaisen ja rohkaisevan toivon juurille

Aikuiskasvatus ja yhteiskunnallinen työ liittyvät yhteen ja sillä on merkitystä: apartheid on saatu loppumaan. Eelak käynnistyi vuonna 1983 Helena Kekkosen toimesta. Suomi katkaisi kaupankäynnin Etelä-Afrikan kanssa vuonna 1986. Kauppaboikotti kesti aina vuoteen 1990.

Sisaresta kertova alkuluku viestii tietenkin paljon myös itse kirjoittajasta. Se mm. opettaa ymmärtämään, miksi Helena Kekkonen inhoaa sitä pinnallisuutta ja tyhjänpäiväisyyttä, jota hän näkee runsaasti ympärillään. Se panee lukijan kysymään, missä määrin kuvattu lähiomaisten tätä pitkään riuduttanut kuolinkamppailu muokkasi antaumuksellisesti myötäelänyttä Helena Kekkosta. Miksi hän olisi myöhemmässä elämässä vain yhden esimerkin ottaakseni, antanut periksi ihmisten edessä, kun hän omalla panoksellaan kävi viivytystaistelua kuolemaa vastaan mm. luovuttamalla toisen munuaisensa sisarelleen. Kirjan sivuilta välittyy ainakin osaselitys sille, miksi Helena Kekkosen henkilökuvaan kuuluu senlaatuinen rohkeus, joka on saanut hänet omistamaan valtavasti aikaa monille arvossa pitämilleen. mutta yhteiskunnan valtavirran vähemmän arvostamille toimille.

Ounasteluni siitä, ettei kirjan intensiteetti voisi jatkua seuraavissa luvuissa, osoittautuivat sinänsä oikeaksi arvioksi. Se ei kuitenkaan merkinnyt vähäisemmässäkään määrin tekstin lukuarvon laskua. Päinvastoin. Seuraavat noin 350 sivua erittelevät kiintoisasti ja monipuolisesti sitä aikuiskasvattajan urakaarta, josta Helena Kekkonen on tullut monella tapaa tunnetuksi kotimaassa ja kansainvälisesti.

Helena Kekkonen sitoo muistelmansa ennen muuta hoitamiensa työtehtävien ympärille. Se, ettei hän jäänyt tiedeuralle Teknilliseen Korkeakoulun assistenttuurin jälkeen saa selityksensä myöhemmistä työtehtävistä: Helsingin laboratorioskoulun rehtorius sekä Vapaan sivistystyö yhteisjärjestön ja Rauhankasvatusinstituutin pääsihteeriys antoivat mahdollisuuden vaalia sellaisia arvoja, ettei tiedemaailma olisi voinut asianomaiselle samanlaista tilaisuutta tarjota. Helena Kekkonen on papillista sukua - papin tytär - ja mahdollisesti tämä seikka oli muokannut häneen sellaista vakaumuksellisuutta ja ehdottomuutta, joka ei välttämättä leimaa ihmisiä keskimäärin. Rauhan siltaa rakentamassa oli mestarillisesti suoritettu erittely siitä, miten kirjoittaja yhdisti arvomaailmansa, työnsä, harrastuksensa ja ihanteensa niin, että työ ja harrastus tai vapaa-aika ja työ nivoutuivat monoliittiseksi saumattomaksi elämäkokonaisuudeksi.

Ammattitehtävissä ja asianomaisen vapaaehtoistoiminnassa kytkeytyivät yhteen mm. vankilaopetus, rauhantyö ja freireläisen pedagogiikan soveltaminen. Helena Kekkonen ei käsittele näitä ja muita elämänsisältöjään pinnalta siiveltäen. Hän erittelee perusteellisesti tuskaisuuteen asti myös niitä asioita ja tapahtumia, jotka ovat olleet hänelle kipeitä; näin ollen alkuluvun suuri linja tavallaan jatkuu. Hän on itseään kohtaan säälimättömän rehellinen, mutta ei hän hyssytele myöskään muita ihmisiä, jos katsoo voivansa olla perustellusti kriittinen. Tässä itsensä viiltelyssä ja paljastamisessa on toki voitu joissakin omaelämäkerroissa mennä pidemmällekin, ja se, kuinka pitkälle siinä olisi sopivaa mennä, on tietenkin täysin subjektiivinen

arvio. Minun arvioni mukaan Helena Kekkonen on löytänyt tyylikkään tavan rajata julkaisemansa aines- hän oli käyttänyt taitavasti oikeuttaan yksityisyyteen.

Kehitysyhteistyö on johtanut todellisiin käytännön tuloksiin: aurinkokeitintä käytetään jo yli 10 maassa. Kuva Namibiasta vuonna 1994.

Omakohtainen tulkintani "Helena Kekkonen opista" - johon toivon voivani palata myöhemmin muussa yhteydessä - on se, että hänen huolenaiheensa oli ihmiskunnan eloonjääminen sekä suunnaton puute siitä lähimmäisenrakkaudesta, joka kenellä tahansa pitäisi olla käytettävissään ehtymättömästi, jotta ihminen säilyttäisi elinmahdollisuutensa ja voisi lisäksi elää ihmisenarvoista elämää, Helena Kekkonen on koontanut keinovalikoiman. Siihen kuuluvat mm. laajan yleissivistyksen ja ihmisen kokonaispersoonallisuuden kehittämisen puolesta puhuminen, ekologisena uudisraivaajana ahertaminen ja taiteen opetusmahdollisuuksien kehittäminen. Sen olennaisia osia ovat myös kilpailumentaliteetin hylkääminen, erilaisten marginaaliryhmien tarpeista huolehtiminen sekä ihmis-/opiskelijakeskeisyyden näkeminen ylivertaisena ja eettisesti oikeana lähestymistapana kaikessa aikuiskasvatuksessa.

Muuan Helena Kekkonen opintoryhmän jäsen kirjoitti Helenan "paasanneen" kuulijoilleen. Rauhan siltaa rakentamassa heijastaakin itse asiassa sitä Helena Kekkonen persoonallisuuden osaa, joka tekee hänestä julistajan. Kuka sitten voi julistaa? Ymmärtääkseni vain se, jolla oli hallussaan jotakin sellaista, johon hän itse ehdottomasti usein myös sokeasti uskoo. Mutta jokainen julistaja saa varautua siihen, että häntä ei ymmärretä ja että häntä vastustetaan, uhataan jopa tappaa, niin kuin tehtiin Helena Kekkosellekin. Kun Helena Kekkonen sai kokea kuvaamana aikana paljon vastustusta, voi hänen kirjansa lukija ihmetellä, miten hän on onnistunut eliminoimaan tekstintään pois katkeruuden niin, että sitä tuskin huomaa. Hän kyllä läimäyttelee armoa tuntematta 'kapeaalaisia' virkamiehiä tai puolueiden talutusnuorassa kulkevia sivistysjärjestöjohtajia, mutta hän ei sorru ruikutukseen, vaan pikemminkin käy dialogia omista lähtökohdistaan käsin. joku voisi sanoa hänen syyllistyvän ylilyönteihin, mutta missä - ellei juuri omissa muistelmissaan - ihmisellä olisi suurempi oikeus puhua suunsa puhtaaksi. En usko kuitenkaan, että kenelläkään on aihetta tekstin johdosta loukkaantua; Helenalla on aina ollut omalla tavallaan ehdoton tyyliä.

Jokaisesta Helena Kekkonen kaltaisesta vaikuttajasta on vallalla joukko enemmän tai vähemmän myyttisiä arvioita, joita asianomaiselle heitellään toisinaan ilkeämielisesti päin kasvoja tai armeliaamassa tapauksessa panetellaan häntä vain takanapäin. Muuan Helenaan liitetty väittämä oli - se käy ilmi avoimesti hänen kirjastaankin - että hän suoritti huonosti työnsä vapaan sivistystyön edunvalvojana; monen järjestön luottamushenkilön käsityksen mukaan sen piti olla Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön pääsihteerin tärkein tehtävä. Helena Kekkonen aikaisena VSY:n hallituksen jäsenenä en voi sinänsä tästä kysymyksestä - tietyllä tavalla asianosaisena - mitään sanoa. Mutta myyttiä HK:n edunvalvontakyvyistä ja taidoista pidän oikeana horjuttaa. Teen sen kehottamalla arv. lukijaa tutustumaan Helena Kekkonen muistelmiin ja arvioimaan niiden perusteella asiaa. Tunnen tämän alan edunvalvojat ja heidän ansionsa, ja siksi kysynkin, kuka on lobannut HK:ta enemmän julkista ja yksityistä rahaa niille asioille, joita on pitänyt arvossa. Tässä suhteessa hänen saavutuksensa ovat todella suuret. Aikanaan ongelma syntyikin lienee siitä, etteivät eri lobbaajien arvomaailmat kohdanneet.

"On mahdollista irtautua sen verran kaikesta opetetusta, annetusta, mieleen syövytetystä, että rupeaa todenteolla kysymään, mitä tämä kaikki oikeastaan on, mistä se johtuu ja mihin se vie (alleviivaus T.T:n). Tällä lainauksella Yrjö Kalliselta Helena Kekkonen aloittaa kirjansa aikuiskasvatusta käsittelevän luvun. Rauhan siltaa rakentamassa on Helena Kekkonen vastaus Kallisen esittämiin kysymyksiin. Lukija voi olla

vastausten sisällöstä tietenkin eri mieltä, mutta Helena Kekkosen tapa esittää asiansa haastaa lukijan esiin ja vaatii samantapaisia argumenttejä, kuin millä Helena Kekkonen omat arvolähtökohtansa perustelee. Koska se tie, jonka asianomainen on kulkenut, ei ole ollut helppo, uskon toisen mainitun luvun alkuun Albert Camusilta otetun sitaatin olevan hyvin kuvaavan: "-Ainoa varma, mikä meille jää, on alaston tuska, jonka juuret lomittuvat itsepintaisen toivon juuriin." Kirjan kaksi loppulukua, "Aallonpohjia" ja "Tähtihetkiä", käsittelevät peittelemättä sitä 'alastonta tuskaa', jota Helena Kekkonen on työssään ja muussa elämässään kokenut. Itsepintaisille toivon juurille puolestaan on tullut ravinnetta niistä tähtihetkistä, joita niin kotikuin ulkomainenkin julkinen tunnustus ovat Helena Kekkoselle suoneet. Ihailen sitäkin puolta hänen rehellisyydessään, joka panee hänet iloitsemaan menestyksestään avoimesti. Vaatimattomuus ei kaunistaisi oikealla tavalla sitä iloa, joka on nähdäkseni ollut välttämätön osa Helena Kekkosen henkilökohtaista 'eloonjäämisstrategiaa'.

Helena Kekkosen tähänastista elämää kuvaava muistelmateos Rauhan siltaa rakentamassa on tyyllisesti upea kirjallinen teos. Vielä tärkeämpää kuitenkin on, että se käsittelee syväluotaavasti monia niitä elämäntavan ja aikuiskasvatuksen perusteita, jotka ovat olleet viime vuosina muutoksen tilassa ja joiden muutosprosessi jatkuu edelleen. Kenenkään, joka haluaa omille juurilleen ravinnetta, ei kannata jättää lukematta Helena Kekkosen muistelmateosta.

Timo Toiviainen